

LA BATALLA DE L'EBRE

Un testimoni de la Guerra Civil espanyola (1936-1939)

Aquesta imatge pot tenir drets reservats

*Un grup de combatents republicans travessant un pont
sobre el riu Ebre. 1938*

Autor: No identificat

ANC1-555-N-196. Codi doc. ANC@ula:4258

Nom alumne/a:	
Grup / Matèria:	
Data:	

1. INTRODUCCIÓ

Una de les batalles més decisives que es varen desenvolupar durant la Guerra Civil espanyola va ser la Batalla de l'Ebre. La lluita va durar més de tres mesos i va deixar més de 60.000 morts entre els dos bàndols.

Anem a conèixer un testimoni vivencial que participà a la batalla formant part de la quinta del biberó del bàndol republicà. Tindrem al nostre abast dos documents: una carta de J. Palau, antic combatent de la lleva del biberó a la Batalla de l'Ebre, adreçada a Eduard Pons Prades, escriptor i historiador, que també havia participat en la lluita republicana i que li havia demanat informació en relació amb la seva experiència a la guerra.

La carta s'acompanya d'un segon document amb les respostes a un qüestionari que li havia fet arribar prèviament aquest historiador.

Ens aproximarem a aquests documents aplicant els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts primàries per interpretar el passat. Aquesta proposta didàctica ens permetrà conèixer i reconstruir la Història a partir de la vivència testimonial d'un participant a la batalla (amb el seu corresponent grau de subjectivitat) i la contrastació de la informació amb altres fonts, tant primàries com secundàries.

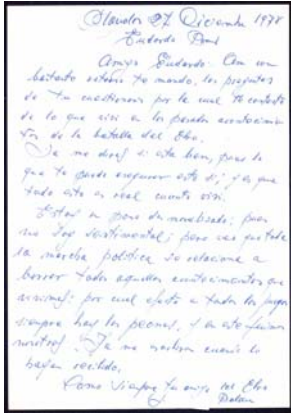
L'activitat permetrà aprofundir en algunes qüestions com:

- Què va representar la Batalla de l'Ebre per a la Guerra Civil Espanyola? I quines en van ser les conseqüències?
- Va ser suficient la instrucció rebuda per part dels soldats que participaren a la batalla?
- Com va viure J. Palau la guerra? Quines varen ser les seves experiències com a jove soldat?
- Com ens ajuda el testimoni de J. Palau a reconstruir la Història?

2. IDENTIFIQUEM LES FONTS

Les activitats es basen en la Carta de J. Palau a Eduard Pons Prades que conté adjuntes, les respostes al qüestionari sobre la seva participació a la Guerra Civil espanyola dins la lleva del biberó¹.

Document 1.

	<p>Carta amb les respostes donades per J.Palau al qüestionari sobre la seva participació a la Guerra Civil espanyola dins la lleva del biberó. 1978. Referència: ANC1-892-N-69. Codi doc. ANC@ula: 4022</p>
---	---

2.1. Organització del grup de treball

- Es divideix la classe en grups de 3 persones.
- Cadascun d'aquests grups realitza un dels blocs d'activitats que es detallen en l'apartat 3 (analitzem els documents)
- Les reflexions finals es posaran en comú amb el conjunt de la classe.

2.1. Elaboració de la fitxa d'identificació i descripció del document

- Abans de començar amb el vostre BLOC corresponent, elaboreu la fitxa d'identificació del Document 1.
 - [Fitxa d'identificació i descripció del document.](#)
 - [Pautes per a la realització de la fitxa.](#)

¹ Podeu consultar el document a través de l'aplicació [ANC@ula](#). Us recomanem fer la cerca "per camps" amb el codi del document (4022)

3. ANALITZEM ELS DOCUMENTS

3.1. BLOC 1: Abans de la Batalla de l'Ebre

3.1.1. Lectura

- Llegiu les respostes al qüestionari (des de la pàgina 1 fins a la línia 36 de la pàgina 4)
- Identifiqueu els temes de què parla i marqueu-los (✓):

Els seus estudis	Ajuda Internacional
Motius pels quals s'enrola	Camp de concentració
Primeres batalles	Reconciliació
Afiliació a la CNT	Bombardeig
Projectes de futur	Família
Armament	Instrucció militar
Viatge a Itàlia	Fugida
Estratègia militar	Repressió

3.1.2. Anàlisi

Ara, responeu les següents preguntes:

- Primerament, J. Palau parla de “revolució”. Però unes línies més endavant canvia el terme per “guerra”. Què és el que ha canviat? Per què canvia la manera d'entendre el conflicte? [Justifiqueu la resposta.](#)

- Segons J. Palau, amb quin sentiment varen marxar a la guerra els nois del poble quan els varen cridar a files? Quina imatge tenien d'aquells que ja havien marxat a la guerra?

- Creieu que era una visió real del que realment és lluitar al front? [Argumenteu la resposta](#)

- El testimoni relata quina va ésser la instrucció rebuda per a la guerra. [Descriviu-la](#) a continuació breument.

- Creieu que aquesta instrucció n'era prou per preparar-se per a la guerra? Per què?

- A continuació, [expliqueu](#) com podem deduir del text que es va rebre ajuda internacional.

Document 2

	<p>Órdenes disponiendo la incorporación de los reemplazos de 1941 y 1927 con las modificaciones que se detallan. <i>Gaceta de la República</i>, n..112, de 21/04/1938, pàg. 446.</p> <p>Disponible a: http://bit.ly/1KtkQRT</p>
---	---

- Llegiu el document i responeu les següents preguntes:
- La quinta de 1941 també va ser coneguda com a *quinta del biberó*, perquè creieu que va ser coneguda amb aquest nom? Quina edat tenien els reclutes?

- Per què creieu que varen cridar una nova lleva de nois més joves i també més gran de l'habitual?

3.2. BLOC 2: Durant la Batalla de l'Ebre

3.2.1. Lectura

- Llegiu les respostes al qüestionari (des de la línia 37 de la pàgina 4 fins a la línia 19 de la pàgina 8)
- Identifiqueu els temes de què parla i marca'ls (✓):

Els seus estudis	Ajut Internacional
Motius pels quals s'enrola	Camp de concentració
Primeres batalles	Reconciliació
Afiliació a la CNT	Bombardeig
Projectes de futur	Família
Armament	Instrucció militar
Viatge a Itàlia	Fugida
Estratègia militar	Repressió

3.2.2. Anàlisi

Sistematitzem les dades:

- En primer lloc, anoteu les dates que esmenta J. Palau al seu relat.

Dates	Fets	Observacions

- En segon lloc, elaboreu l' **eix cronològic** amb aquestes dades².
- Contrasteu aquestes dades amb les que apareixen a les fonts bibliogràfiques següents:
 - MORENO, Vicente. "Etapas militars de la Guerra Civil: El front de Catalunya i la Batalla de l'Ebre (març de 1938-novembre de 1938)". Disponible: <http://bit.ly/1JRwHDGç>
 - CARDONA, Gabriel. "La batalla de l'Ebre", *LA GUERRA CIVIL A CATALUNYA (1936.1939). 3. La Guerra Civil a Catalunya. Catalunya, centre neuràlgic de la guerra.* [Barcelona: Edicions 62], 2004, p.168-197.
- Hi ha diferències entre el relat del testimoni i les fonts bibliogràfiques consultades?

- Són fiables les dades proporcionades per J. Palau? Què hi podria incidir en la seva fiabilitat? I pel que fa a les fonts bibliogràfiques?

² Per a la seva realització et recomanem l'aplicació en línia gratuïta *Dipity*. Disponible a: <http://www.dipity.com/> Trobaràs un document de suport per a l'elaboració de l'eix cronològic amb *Dipity* a: <http://bit.ly/1LNdkYO>

- Tenint en compte la informació proporcionada en aquestes fonts, completeu la taula:

Fases de la batalla	Data d'inici i data de finalització	Què va passar?	On estava J.Palau?	Què feia J.Palau i com ho va viure?
1a. fase: L'atac republicà	25/07/1938 – 28/07/1938			Creua el riu a la zona de Flix, ocupa la Fatarella, ataca Villalba dels Arcs. Nerviosisme per l'inici de la batalla, cansament, ...
2a. Fase: La batalla de desgast			Villalba dels Arcs, Serra de Cavalls, Reus, Vilafranca del Penedés, Barcelona, La Fatarella.	
3a. Fase: La retirada				

3.3. BLOC 3: Després de la Batalla de l'Ebre

3.3.1. Lectura

- Llegiu les respostes que dona J. Palau al qüestionari (des de la línia 4 de la pàgina 8 fins al final del document)
- Identifiqueu els temes de què parla:

Els seus estudis	Ajut Internacional
Motius pels quals s'enrola	Camp de concentració
Primeres batalles	Reconciliació
Afiliació a la CNT	Bombardeig
Projectes de futur	Família
Armament	Instrucció militar
Viatge a Itàlia	Fugida
Estratègia militar	Repressió

3.3.2. Anàlisi

- J. Palau relata les seves vivències com a soldat després de la Batalla de l'Ebre i la situació en la qual es trobaven les tropes republicanes. Feu una breu descripció d'allò que explica el testimoni.

- Llegiu l'article de MORENO, Vicente. "Etapas militares de la Guerra Civil: El front de Catalunya i la Batalla de l'Ebre (març de 1938-novembre de 1938)". Disponible: <http://bit.ly/1JRwHDG> i responeu:
- Quines conseqüència tingué el resultat de la Batalla en relació al desenllaç de la Guerra Civil espanyola?

- Tenint en compte les dues fonts consultades, creieu que realment va ser una batalla decisiva?

- Tant a l'epíleg de les respostes al qüestionari, com en la carta, es fa referència als soldats com a "peons". Per què creieu que l'autor fa aquesta comparació?

- Per què J. Palau no acaba d'entendre la paraula *reconciliació*? [Argumenteu](#) la vostra resposta.

4. REFLEXIÓ FINAL

Ara, poseu en comú les activitats que heu realitzat en els vostres BLOCS.

A continuació, redacteu les reflexions finals. Algunes de les qüestions a les quals hauríeu de fer referència són:

- Què va representar la Batalla de l'Ebre dins de la Guerra Civil espanyola? I quines en van ser les conseqüències?
- Com va viure J. Palau la guerra? Quines varen ser les seves experiències com a jove soldat?
- Com pot ser útil un testimoni com el de J. Palau per a reconstruir la Història?
- Podem reconstruir la Història només amb testimonis personals o necessitem d'altres fonts? Per què?

